

ความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง RESILLIENCE OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE LOWER SOUTHERN PROVINCES OF THAILAND

ศรีสุดา วนาลีสิน, ปริญญาโท (Srisuda Vanaleesin, Ph.D.)*

วิลาวรรณ คริสต์รักษา, พย.ม. (Wilawan Chistraksa, MNS.)**

ไผโรส มุฮัมหมัดสุกุล, พย.ม. (Phairose Muhammadsukul, MNS.)**

Abstract

Objective: To study the resilience of high school students in the lower southern provinces of Thailand.

Methods: The samples in this descriptive study consisted of 261 high school students who study in the lower southern provinces of Thailand and attended the PSU open house in 2016. Convenient sampling was used to select the target participants. The research instruments include the demographic data questionnaire and resilience questionnaire developed by Patcharin et al. consisting of 28 items, with the Cronbach's Alpha reliability of .85. Data were analyzed by using descriptive statistics, independent t-test, one-way ANOVA, chi-square and Kruskal-Wallis test.

Results: 1) Resilience score of high school students was between 73 and 140 (Mean = 114.52,

SD = 12.01). The highest score was 'I have' (Mean = 4.20, SD = .18) or (Min = 48, Max = 68, Mean = 61.60, SD = 3.87), 'I am' (Mean = 4.13, SD = .13) or (Min = 25, Max = 50, Mean = 41.11, SD = 4.60), and 'I can' (Mean = 3.98, SD = .13) or (Min = 21, Max = 74, Mean = 35.72, SD = 4.88), respectively. 2) Results showed that there are statistically and significantly different in mean scores of resilience of students according to underlying disease and parents' career perception at .05 ($t = 77.217$, $p = .032$; $t = 8.162$, $p = .017$; $t = 5.663$, $p = .050$)

Conclusion: Teacher and family of high school students can use results of this study to enhance resilience among the high school students in provinces in the Southern Thailand.

Keywords: Resilience, High School Education Students, Lower Southern Thailand

*Corresponding author, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (Assistant professor, Faculty of Nursing, Thaksin University), E-mail: srisuda @scholar.tsu.ac.th

** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University)

วันที่รับ (received) 10 มิถุนายน 2561 วันที่แก้ไข (revised) 10 สิงหาคม 2561 วันที่ตอบรับ (accepted) 23 สิงหาคม 2561

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความแข็งแรงในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

วิธีการศึกษา: การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่เข้าร่วมงานสัปดาห์ ม.อ.วิชาการ ประจำปี 2559 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 261 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและแบบวัดความแข็งแรงในชีวิตของพัชรินทร์ นินทจันทร์และคณะ จำนวน 28 ข้อ ซึ่งมีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ทิศระความแปรปรวนทางเดียว ไคสแควร์ และครัสคอลวอลลิส

ผลการศึกษา: 1)นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีความแข็งแรงในชีวิตอยู่ในระดับคะแนน 73 - 140 คะแนน (Mean = 114.52, SD = 12.01) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบ 3 ด้านของความแข็งแรงในชีวิต พบว่า ค่าคะแนนสูงสุดคือองค์ประกอบด้าน I have (Mean = 4.20, SD = .18) หรือ (Min = 48, Max = 68, Mean = 61.60, SD = 3.87) ด้าน I am (Mean = 4.13, SD = .13) หรือ (Min = 25, Max = 50, Mean = 41.11, SD = 4.60) และ ด้าน I can (Mean = 3.98, SD = .13) หรือ (Min = 21, Max = 74, Mean = 35.72, SD = 4.88) ตามลำดับ 2) ปัจจัยการมีโรคประจำตัว การรับรู้อาชีพของบิดา และการรับรู้อาชีพของมารดาของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่แตกต่างกันมีความแข็งแรงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

($t = 77.217, p = .032$; $t = 8.162, p = .017$; $t = 5.663, p = .05$)

สรุป: ผลการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเพิ่มพูนหรือสนับสนุนการมีความแข็งแรงในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างสำหรับครูและผู้บริหารของนักเรียนได้

คำสำคัญ: ความแข็งแรงในชีวิต นักเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนล่าง

ความสำคัญของปัญหา

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความเปราะบางเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคมและสติปัญญาอย่างรวดเร็ว เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง สนใจสิ่งแปลกใหม่และต้องการตัวแบบที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะคนที่เป็นที่รู้จักในวัยเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น การเลียนแบบดารา การมีค่านิยมต่างประเทศ เกี่ยวกับการชมภาพยนตร์เกาหลี การทำผมลอกเลียนแบบทรงผมจากดาราเกาหลี การรับประทานอาหารญี่ปุ่น การแต่งกายต่างๆ รวมไปถึงการอยู่ในสังคมที่นิยมวัตถุเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เช่น โทรศัพท์มือถือ นาฬิกาข้อมือราคาแพง สถานการณ์ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมยุคปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงสูงมากขึ้นเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน การมีทัศนคติและพฤติกรรมเบี่ยงเบน มีค่านิยมแบบบริโภคนิยมอย่างฟุ้งเฟ้อ มีการทะเลาะวิวาท ดินยาเสพติด เสพสื่อลามกอนาจาร ติดเกม นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ และการมีพฤติกรรมรุนแรง

(violence) มากขึ้น เช่น ความรุนแรงต่อคู่รัก การข่มขู่ การเหยียดหยาม การทำร้ายร่างกาย (เพ็ญประภา สุธรรมมา และมยุรฉัตร กันยะมี, 2557) นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากสังคมจากการที่วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างรวดเร็วหลายด้าน ทำให้วัยรุ่นวิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แสดงออกในลักษณะอารมณ์อ่อนไหวง่าย หงุดหงิด ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง (พิชญานนท์ งามเฉลี่ย และวดี อัมรักเลิศ, 2556) วัยรุ่นจึงต้องเผชิญปัญหาอยู่ตลอดเวลา และต้องมีการปรับตัว จึงถือได้ว่าวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่เป็นภาวะวิกฤตของชีวิต(มรรยาท รุจิวิทย์, 2548; รสวันต์ อาริมิตร, 2555) ที่ต้องแก้ไขภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นให้ได้ จากการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้ไขปัญหาวัยรุ่นแต่ละคนแตกต่างกัน (พัชรินทร์ นินทจันทร์, โสภณแสงอ่อน, และทัศน ทวีคุณ, 2555) โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีความแข็งแกร่งในชีวิตสูงจะสามารถจัดการสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่มีความแข็งแกร่งในชีวิตต่ำ (พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ, 2555)

ความแข็งแกร่งในชีวิต (resilience) เป็นลักษณะของบุคคลที่ทำให้บุคคลสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสุขภาพจิตดี ดำเนินชีวิตอย่างเข้มแข็ง (พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ, 2555) ซึ่งความแข็งแกร่งในชีวิตประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) สิ่งที่มี (I have) เป็นแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ย่างยาก 2) สิ่งที่เป็น (I am) เป็นความเข้มแข็งภายในจิตใจของ

บุคคลเกี่ยวกับความเชื่อ ทศนคติ และความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าความรับผิดชอบ และ 3) ความสามารถที่ฉันมี (I can) เป็นทักษะทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลโดยการปฏิสัมพันธ์ภายในบุคคลและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Grotberg, 1995) เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีความแข็งแกร่งในชีวิตก็จะทำให้นักเรียน สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย แสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน ใช้ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้รวมทั้งปรับตัวให้เข้ากับแต่ละช่วงเวลาของชีวิตได้อย่างยืดหยุ่น โดยมีความเข้าใจถึงข้อจำกัดและผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจ และรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น ใช้ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ซึ่งความแข็งแกร่งในชีวิตสามารถพัฒนาได้จากการศึกษาพบว่า ความแข็งแกร่งในชีวิตทำให้นักเรียน มีการเข้าใจตนเอง มองตนเองในแง่บวก มีกำลังใจ เรียนรู้ที่จะรักตนเอง และเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น รู้จักให้กำลังใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้นและรู้จักแสวงหาแหล่งสนับสนุนของตนเอง รู้จักวิธีการคลายเครียดหลายวิธี มีทักษะการสื่อสารและทักษะการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ซึ่งความแข็งแกร่งในชีวิตของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ (พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ, 2555) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความแข็งแกร่งในชีวิตของวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยด้านเพศ วัยรุ่นหญิงมีความแข็งแกร่งในชีวิตมากกว่าวัยรุ่นชาย (นาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร, 2559) ปัจจัยด้านศาสนา พบว่า เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีแนวโน้มประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาใน

การดำเนินชีวิตมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ (ขไมพร กาญจนกิจสกุล, 2556) และวัยรุ่นนับถือศาสนาอิสลามที่มีการปฏิบัติตามศาสนามีความแข็งแกร่งในชีวิตสูง (Narayanan & Abeer, 2011) ปัจจัยสถานะทางการเงิน การเผชิญเหตุการณ์ยุ่งยากใจและความเครียด เช่น การมีปัญหากับบุคคลรอบข้าง การเรียน และปัญหาด้านสุขภาพ ล้วนมีความสัมพันธ์กับความแข็งแกร่งในชีวิต (พัชรินทร์ นินทจันทร์, วาริรัตน์ ถาน้อย, โสภณ แสงอ่อน, มาณวิภา พัฒนมาศ, และช่อทิพย์ อินทรักษา, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความแข็งแกร่งในชีวิตของวัยรุ่น คือ ความมีคุณค่าในตนเอง (ธัญญภัทร์ ศิริชนราโรจน์, สกมลวรรณ เจริญศรี, และปริญญ์ มีสุข, 2560; มะลิวรรณ วงษ์จันทร์, พัทธินันท์ นินทจันทร์, และโสภณ แสงอ่อน, 2558) ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพกับเพื่อน และแรงสนับสนุนทางสังคม (มะลิวรรณ วงษ์จันทร์ และคณะ, 2558) บรรยากาศในครอบครัว (พัชรินทร์ นินทจันทร์, ศรีสุดา วนาลีสิน, ลัดดา แสนสีหา, ขวัญพนมพร ธรรมไทย, และพิศสมัย อรรถ, 2554) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาปัจจัยของความแข็งแกร่งในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การรับรู้อาชีพของบิดาและมารดา ความเพียงพอของรายได้ โรคประจำตัวและการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง นอกจากต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการตามวัยแล้วยังต้องเผชิญกับสถานการณ์ความไม่สงบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งหากนักเรียน มีความแข็งแกร่งในชีวิตก็จะสามารถฟันฝ่าปัญหาต่าง ๆ ไปได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงการส่งเสริมสุขภาพจิตด้านความแข็งแกร่งใน

ชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตและเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยการค้นหาปัจจัยส่วนบุคคลที่อาจส่งผลกระทบต่อความแข็งแกร่งในชีวิต เพื่อให้ นักเรียนเหล่านี้สามารถฟันฝ่าปัญหาต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จในการเรียนและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

คำถามการวิจัย

1. นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีความแข็งแกร่งในชีวิตเป็นอย่างไร
2. นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความแข็งแกร่งในชีวิตแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ใช้กรอบแนวคิดความแข็งแกร่งในชีวิต (resilience) ของกรอทเบิร์ก (Grotberg, 1995) และการทบทวนวรรณกรรม (พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ, 2554; พัทธินันท์ นินทจันทร์ และคณะ, 2555; มะลิวรรณ วงษ์จันทร์ และคณะ, 2558) สรุปได้ว่า

ความแข็งแรงในชีวิต เป็นความสามารถของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสุขภาพจิตดี ดำเนินชีวิตอย่างเข้มแข็ง ซึ่งความแข็งแรงในชีวิตประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ สิ่งที่มี (I have) เป็นแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียน ในการเผชิญกับสถานการณ์ด้านลบ สิ่งที่เป็น (I am) เป็นความเข้มแข็งภายในจิตใจของนักเรียนเกี่ยวกับความเชื่อก่อนหน้า และความรู้สึก ความสามารถที่มี (I can) เป็นทักษะทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการปฏิสัมพันธ์ภายในบุคคลและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าความแข็งแรงในชีวิตของวัยรุ่นแต่ละคน ขึ้นอยู่กับความเป็นปัจเจกของบุคคลนั้น ๆ ได้แก่ เพศ มีผลต่อการปรับตัว (นันทนพ เข้มเพชร, 2561; นิรมล สุวรรณโคตร, 2555) ศาสนา ขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดทางศาสนาของบิดามารดา (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2556) ลักษณะครอบครัว และเศรษฐกิจของครอบครัว ถ้าครอบครัวมีรายได้เพียงพอ และสามารถพึ่งพาตัวเองได้ทางเศรษฐกิจจะเป็นครอบครัวเข้มแข็ง (บังอร เทพเทียน, ปริณดา ตาสี, ปิยฉัตร ตระกูลวงษ์, และสุภัทรา อินทร์ไพบูลย์, 2551) และการสนับสนุนจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กับความแข็งแรงในชีวิตที่สูง (Howell & Miller-Graff, 2014) สำหรับปัจจัยด้านศาสนา ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ภูมิฐานะ การรับรู้อาชีพของบิดาและมารดา ความเพียงพอของรายได้ โรคประจำตัว และการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ผู้วิจัยยังไม่พบวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยดังกล่าว

แต่ น่าจะมีความสัมพันธ์กับความแข็งแรงในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาความแข็งแรงในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในวัน ม.อ.วิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประจำปี 2559

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่เข้าร่วม ม.อ. วิชาการของสาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ณ ห้องภูมิปัญญาอาคาร 3 คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 261 คน ซึ่งได้ทำการคัดเลือกแบบบังเอิญ โดยเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีอายุอยู่ระหว่าง 10-19 ปี
2. มีภูมิลำเนาอยู่ใน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สตูล และสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและแบบประเมินความแข็งแรงในชีวิต ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา

ปัจจุบันจำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพของ บิดา อาชีพของมารดา ความเพียงพอของรายได้ โรคประจำตัว การเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา และญาติใกล้ชิดเสียชีวิต รวมทั้งสิ้น จำนวน 11 ข้อ

2. แบบประเมินความแข็งแรงในชีวิตร ที่ พัฒนาโดยพัชรินทร์ นันทจันทร์ และคณะ (2555) จากแนวคิดของกรอทเบิร์ก (Grotberg, 1995, อ้างใน พัทชรินทร์ นันทจันทร์ และคณะ, 2555) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ ฉันมี (I have) ฉันเป็น (I am) และฉันสามารถ (I can) จำนวน 28 ข้อ คือ

ข้อคำถามเกี่ยวกับ 'I have' จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 5, 7, 11, 18, 23, 24 และ 28

ข้อคำถามเกี่ยวกับ 'I am' จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2, 9, 12, 13, 16, 17, 19, 21, 25 และ 27

ข้อคำถามเกี่ยวกับ 'I can' จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 4, 6, 8, 10, 14, 15, 20, 22 และ 26

แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกเพื่อแสดงระดับ ความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย คือ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย 3 คะแนน หมายถึง เฉย ๆ 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คะแนนรวมสูง หมายถึง มีความแข็งแรงในชีวิตรสูง จากการตรวจสอบ ความเที่ยงของแบบสอบถามโดยนำแบบประเมิน ความแข็งแรงในชีวิตร ไปใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะ คล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน แล้วนำมา คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่า ความเที่ยง เท่ากับ .85

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบ จากคณะกรรมการประเมินจริยธรรมในงานวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตามหนังสือเลขที่ NREC 2016_027 รหัสโครงการ 2016-02-I-020 และผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลัก จริยธรรมการวิจัยในคนอย่างเคร่งครัด

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการ ดำเนินการดังนี้

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงที่ กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมในงานสัปดาห์ ม.อ.วิชาการของสาขาการพยาบาลจิตเวช และสุขภาพจิต ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจง วัตถุประสงค์และขั้นตอนของการวิจัยและการ พิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นสอบถามความ สัมครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย เมื่อกลุ่ม ตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและได้รับอนุญาต จากผู้มีอำนาจลงนามของแต่ละโรงเรียนเป็น ลายลักษณ์อักษรแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถาม อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ เกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม และแจ้งว่าผล การวิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และนำเสนอ ในภาพรวมเพื่อประโยชน์ของการวิจัยเท่านั้น ขณะตอบแบบสอบถามหากกลุ่มตัวอย่างไม่พร้อม หรืออ่านแล้วรู้สึกไม่สบายใจสามารถหยุดตอบได้ ตลอดเวลาซึ่งในการวิจัยนี้ไม่พบปัญหาดังกล่าว หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลคะแนนความแข็งแรงในชีวิต วิเคราะห์โดยการคำนวณความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความแข็งแรงในชีวิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติแต่ละตัว (test of normality) และเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลความแข็งแรงในชีวิตในแต่ละกลุ่มของตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา และการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา มีการแจกแจงแบบไค้ปกติ จึงใช้สถิติทีอิสระ (Independent t-test) และสำหรับตัวแปรความเพียงพอของรายได้และโรคประจำตัวข้อมูลความแข็งแรงในชีวิตในแต่ละกลุ่มของตัวแปรไม่มีการแจกแจงแบบไค้ปกติจึงใช้สถิติไค้สแควร์ (Chi-square)

3.2 ข้อมูลความแข็งแรงในชีวิตในแต่ละกลุ่มของตัวแปรที่มีกลุ่มอิสระมากกว่าหรือเท่ากับ 3 กลุ่ม ได้แก่ อายุ ศาสนา ภูมิลำเนาปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การรับรู้อาชีพของบิดา และการรับรู้อาชีพของมารดา ไม่มีการ

แจกแจงแบบไค้ปกติ จึงใช้สถิติการทดสอบของครัสคาลวอลลิส (Kruskal-Wallis Test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่เข้าร่วมงานสัปดาห์ ม.อ.วิชาการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 73.2) อายุอยู่ในช่วง 10-13 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 66.3) รองลงมา คือ อายุ 14-16 ปี (ร้อยละ 28.4) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 80.8) ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 84.7) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลามากที่สุด (ร้อยละ 81.6) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-5 คน (ร้อยละ 74.9) บิดาและมารดา เป็นผู้มีอาชีพ (ร้อยละ 86.5 และ 89.2 ตามลำดับ) และมีรายได้เพียงพอ (ร้อยละ 93.8) นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 84.3) มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 15.7) และไม่ได้มีการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา (ร้อยละ 70.9) ญาติใกล้ชิดเสียชีวิตมากที่สุด (ร้อยละ 41.7) รองลงมา คือ เพื่อนสนิทของสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต (ร้อยละ 15.4)

ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติทีอิสระพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มี เพศ ระดับการศึกษา และการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาที่แตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความแข็งแรงในชีวิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p > .05$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างจำแนกตามปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษาและ การเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา (n = 261)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	Mean (S.D.)	t	p-value
เพศ				.494	.622
หญิง	191	73.2	114.30 (11.52)		
ชาย	70	26.8	115.13 (13.33)		
ระดับการศึกษา				-1.465	.144
มัธยมศึกษาตอนต้น	221	84.7	114.06 (12.11)		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	40	15.3	117.08 (11.24)		
การเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา				-.245	.807
ใช่	75	28.7	114.32 (10.92)		
ไม่ใช่	183	70.1	114.72 (12.11)		

ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติไคสแควร์พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มีความเพียงพอของรายได้ที่แตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p > .05$) (ตารางที่ 2)

และนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีโรคประจำตัวแตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 ตารางการถ่วงระหว่างความเพียงพอของรายได้กับความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา

ความเพียงพอของรายได้	ความแข็งแกร่งในชีวิต		รวม
	73 -110 คะแนน	111-140 คะแนน	
เพียงพอ	74 (93.7)	169 (93.9)	243
ไม่เพียงพอ	5 (6.3)	11 (6.1)	16
รวม	79	180	259

$$X^2 = 51.634, p = .651$$

ตารางที่ 3 ตารางการกระจายระหว่างโรคประจำตัวกับความแข็งแรงในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา

โรคประจำตัว	ความแข็งแรงในชีวิต		รวม
	73 -110 คะแนน	111-140 คะแนน	
มี	16 (20.3)	25 (13.7)	41
ไม่มี	63 (79.7)	157 (86.3)	220
รวม	79	182	261

$$X^2 = 77.217, p = .032$$

นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ศาสนา ภูมิภาคปัจจุบัน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน มีความแข็งแรงในชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p > .05$) และนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านการรับรู้อาชีพของบิดาและการรับรู้อาชีพมารดาที่แตกต่างกัน มีความแข็งแรงในชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความแตกต่างของคะแนนความแข็งแรงในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างจำแนกตามปัจจัยด้านอายุ ศาสนา ภูมิภาคปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การรับรู้อาชีพของบิดา และการรับรู้อาชีพของมารดา โดยใช้สถิติทดสอบของครัสคัลวอลล์ (Kruskal-Wallis test) ($n = 261$)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	Mean (S.D.)	T*	p-value
อายุ (ปี) (Mean = 13.44, SD = 1.53, min = 10, max = 19)				1.623	.444
10-13	173	66.3	113.95 (12.40)		
14-16	74	28.4	115.62 (10.58)		
17-19	14	5.4	115.79 (14.54)		
ศาสนา				1.608	.447
พุทธ	211	80.8	114.21 (11.86)		
อิสลาม	49	18.8	115.86 (12.79)		
คริสต์	1	0.4	114.00 (0.00)		

ตารางที่ 4 ความแตกต่างของคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างจำแนกตามปัจจัยด้านอายุ ศาสนา ภูมิลำเนาปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การรับรู้อาชีพของบิดา และการรับรู้อาชีพของมารดา โดยใช้สถิติทดสอบของครัสคัลวอลล์ (Kruskal-Wallis test) (n = 261) (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	Mean (S.D.)	T*	p-value
ภูมิลำเนาปัจจุบัน				11.169	.083
ตรัง	1	0.4	96.00 (0.00)		
พัทลุง	27	10.3	119.44 (9.50)		
ยะลา	3	1.2	119.67 (12.50)		
นราธิวาส	1	0.4	126.00 (0.00)		
สงขลา	213	81.6	113.77 (11.95)		
สตูล	6	2.3	118.33 (11.69)		
ปัตตานี	10	3.8	114.20 (15.98)		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)				.437	.804
1-5	185	70.9	114.14 (12.10)		
6-10	58	22.2	115.28 (11.07)		
11-13	4	1.5	116.00 (21.02)		
การรับรู้อาชีพของบิดา				8.162	.017
มี	225	86.2	115.29 (12.06)		
ไม่มี	11	4.2	110.09 (11.78)		
ไม่ทราบ	24	9.2	109.33 (10.50)		
การรับรู้อาชีพของมารดา				5.663	.050
มี	233	89.3	114.75 (12.02)		
ไม่มี	17	6.5	116.77 (9.57)		
ไม่ทราบ	11	4.2	106.27 (12.86)		

*Kruskal-Wallis test

สำหรับคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 73-140 (Mean = 114.52, SD = 12.01) โดยด้าน I have มีค่าเฉลี่ยรายข้อ เท่ากับ 4.20 (SD = .18) ค่าเฉลี่ยคะแนนรายด้านอยู่ระหว่าง 48-68 คะแนน (Mean = 61.60, SD = 3.87) รองลงมาคือ I am มีค่าเฉลี่ยรายข้อ เท่ากับ 4.13 (SD = .13) ค่าเฉลี่ยคะแนนรายด้านอยู่ระหว่าง 25-50 คะแนน (Mean = 41.11, SD = 4.60) และ I can มีค่าเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.98 (SD = .13) ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ระหว่าง 21-74 คะแนน (Mean = 35.72, SD = 4.88) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ความถี่ และค่าเฉลี่ยของคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิต (n = 261)

ข้อคำถาม	ความถี่ของคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิต n(%)					Mean	SD
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
I have (Min = 48, Max = 68, Mean = 61.60, SD = 3.87)						4.20	.18
ฉันมีคนในครอบครัวที่ไว้ใจได้	3(1.1)	11(4.2)	17(6.5)	99(37.9)	131(50.2)	4.32	.86
ฉันมีคนที่จะคอยสอนสิ่งต่าง ๆ	1(0.4)	1(0.4)	12(4.6)	92(35.2)	155(59.4)	4.54	.64
ฉันมีครอบครัวที่มั่นคง	1(0.4)	4(1.5)	32(12.3)	86(33.0)	138(52.9)	4.38	.79
ฉันมีบุคคลหรือแหล่งที่ให้การดูแลฉัน (สวัสดิการและความปลอดภัย)	2(0.8)	5(1.9)	44(16.9)	147(56.3)	63(24.1)	4.12	.75
ฉันมีคนนอกครอบครัวที่ไว้ใจได้	7(2.7)	11(4.2)	43(16.5)	112(42.9)	88(33.7)	3.99	.96
ฉันมีแบบอย่างที่ดีซึ่งแสดงให้เห็น	2(0.8)	5(1.9)	44(16.9)	134(51.3)	75(28.7)	4.06	.78
ฉันมีบุคคลหรือแหล่งที่ให้การดูแลฉัน (สุขภาพและการศึกษา)	3(1.2)	3(1.2)	39(15.0)	132(50.6)	83(31.8)	4.02	.78
ฉันมีคนที่จะพร้อมจะให้กำลังใจ	2(0.8)	3(1.2)	26(10.0)	122(46.7)	106(40.6)	4.27	.75
ฉันมีชีวิตอยู่ในชุมชนที่ดูแลฉัน	4(1.5)	6(2.3)	40(15.3)	116(44.4)	94(36.0)	4.12	.86

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ความถี่ และค่าเฉลี่ยของคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิต (n = 261) (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความถี่ของคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิต n(%)					Mean	SD
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
I am (Min = 25, Max= 50, Mean = 41.11, SD = 4.60)						4.13	.13
ฉันรู้จักเห็นอกเห็นใจคนรอบข้าง	1(0.4)	2(0.8)	23(8.8)	162(62.1)	73(28.0)	4.16	.64
ฉันเป็นคนที่สามารถรักและเป็นที่รัก	1(0.4)	5(1.9)	44(16.9)	124(47.5)	87(33.3)	4.12	.78
ฉันเป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตน	1(0.4)	4(1.5)	34(13.0)	142(54.4)	79(30.3)	4.12	.72
ฉันพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ	-	2(0.8)	25(9.6)	139(53.3)	94(36.0)	4.25	.65
ฉันเชื่อว่าชีวิตนี้ยังมีความหวังเสมอ	-	5(1.9)	24(9.2)	112(42.9)	119(45.8)	4.32	.72
ฉันเป็นคนอารมณ์ดี	1(0.4)	3(1.2)	37(14.2)	101(38.7)	117(44.8)	4.28	.78
ฉันเป็นคนที่ไม่ละความพยายาม	1(0.4)	7(2.7)	48(18.4)	133(51.0)	71(27.2)	4.02	.78
ฉันเป็นคนที่ดีพิจารณาวางแผน	1(0.4)	7(2.7)	68(26.1)	122(46.7)	62(23.8)	3.91	.80
ฉันเชื่อว่าสิ่งต่างๆ จะเปลี่ยนในทางที่ดี	1(0.4)	2(.8)	40(15.3)	137(52.5)	77(29.5)	4.11	.73
ฉันมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยเตือนใจ	4(1.5)	4(1.5)	54(20.7)	129(49.4)	69(26.4)	3.98	.82
I can (Min = 21, Max= 74, Mean = 35.71, SD = 4.88)						3.98	.13
ฉันสามารถที่จะมีอารมณ์ขัน	10(3.8)	4(1.5)	29(11.1)	111(42.5)	107(41.0)	4.14	.95
ฉันสามารถที่จะหาทางออกกับปัญหา	3(1.2)	3(1.2)	54(20.7)	156(59.8)	44(16.9)	3.90	.72
ฉันสามารถที่จะขอความช่วยเหลือ	3(1.2)	4(1.5)	36(13.8)	146(55.9)	71(27.2)	4.07	.76
คนใกล้ฉันบอกว่าฉันมีนิสัยดีและ สบาย ๆ	4(1.5)	7(2.7)	56(21.5)	137(52.5)	57(21.8)	3.90	.82
ฉันรู้จักเลือกจังหวะเวลาและกาลเทศะ พูดคุยกับผู้อื่น	2(0.8)	5(1.9)	34(13.0)	155(59.3)	64(24.5)	4.04	.73
ฉันจัดการปัญหาในสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้	2(0.8)	(1.9)	56(21.6)	155(59.3)	41(15.7)	3.88	2.58
คนอื่น ๆ มักมีความสุขเมื่อได้พบฉัน	1(0.4)	2(0.8)	56(21.5)	139(53.3)	61(23.4)	3.83	.90
ฉันสามารถที่จะบอกความคิด	7(2.7)	11(4.2)	64(24.5)	128(49.0)	49(18.8)	3.77	.71
ฉันรู้จักเลือกจังหวะเวลาที่เหมาะสม	2(0.8)	7(2.7)	45(17.2)	151(57.9)	55(21.1)	3.96	.75

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีโรคประจำตัวแตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความแข็งแรงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 3) การที่นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มีโรคประจำตัวที่แตกต่างกันมีความแข็งแรงในชีวิตที่ต่างกันนั้น อาจเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีโรคประจำตัวน่าจะไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ ซึ่งการเจ็บป่วยจัดเป็นภาวะวิกฤตในชีวิตที่สัมพันธ์กับความเครียด ซึ่งความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบและมีอิทธิพลโดยตรงต่อความแข็งแรงในชีวิต (พัชรินทร์ นินทจันทร์, ทศนา ทวีคุณ, จริยา วิทยะสุกรม, และพิศสมัย อรทัย, 2554) นักเรียนที่มีโรคประจำตัวและไม่มีโรคประจำตัวจึงน่าจะมีความแข็งแรงในชีวิตที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีผลการศึกษานี้พบว่า นักเรียนที่มีการเจ็บป่วยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาที่แตกต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยความแข็งแรงในชีวิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 1) อาจเป็นไปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่เข้าถึงสื่อเทคโนโลยีทางด้านสุขภาพต่าง ๆ ทำให้ได้รับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคต่างๆ ทั้งทางด้านการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษา และการฟื้นฟูโรค ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในการดูแลตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางสุขภาพของวัยรุ่นในระดับมากได้ (สุริยา ฟองเกิด, สรวงทิพย์ ภูักฤษณา, มนตรา ตั้งจิรวัดนา, และสิบลีตระกูล ตันตราบุญ, 2560) อาจกล่าวได้ว่า สื่อเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่

สนับสนุน (I have) ให้นักเรียนมีการเผชิญปัญหา กับโรคภัยไข้เจ็บได้ดียิ่งขึ้น จึงทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีและไม่มีอาการเจ็บป่วยใน 6 เดือนที่ผ่านมา มีความแข็งแรงในชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษายังพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านการรับรู้อาชีพของบิดาและมารดาที่แตกต่างกัน มีความแข็งแรงในชีวิตที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเมื่อพิจารณาคะแนนความแข็งแรงในชีวิตก็พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาฯ ที่รับรู้อาชีพบิดาและมารดามีคะแนนความแข็งแรงในชีวิตสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่ไม่รับรู้ว่ามีบิดาและมารดามีอาชีพ ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ว่า การรับรู้การประกอบอาชีพของบิดาและมารดาสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้สิ่งรอบตัวทำให้มีข้อมูลว่ามีแหล่งสนับสนุนที่ไหน อย่างไร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความแข็งแรงในชีวิต I have และจากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีค่าคะแนน I have อยู่ในระดับสูง (Mean = 4.20, SD = .18 หรือ Min = 48, Max = 68, Mean = 61.60, SD = 3.87) นอกจากนี้ การรับรู้การประกอบอาชีพของบิดาและมารดาอาจทำให้นักเรียนรับรู้ว่ามีแหล่งสนับสนุนด้านต่าง ๆ ในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น จึงน่าจะช่วยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้อาชีพของบิดาและมารดามีคะแนนความแข็งแรงในชีวิตในระดับสูง สำหรับนักเรียนที่ไม่รับรู้การประกอบอาชีพของบิดาและมารดานั้น อาจเป็นไปได้ว่าครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญในการปลูกฝังอบรมเลี้ยงดูคนในครอบครัวจากวัยเด็กให้เข้าสู่ผู้ใหญ่อย่างมีประสิทธิภาพ ในวัยนี้บิดาและมารดาอาจมีอิทธิพลเหนือวัยรุ่นน้อยลง เนื่องจากวัยรุ่นมีสังคมเป็นของตนเองและชอบทดลอง

หาทางออกจากปัญหาด้วยตนเอง (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2556) จึงน่าจะส่งผลให้นักเรียนอยู่นอกบ้านและเข้าสังคมกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ การรับรู้การประกอบอาชีพของบิดา และมารดา ลดลง ประกอบกับสังคมในปัจจุบันส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบครอบครัวเดี่ยวมาเป็นครอบครัวสามรุ่นมากขึ้น มีรุ่นผู้สูงอายุ ลูก และหลานอยู่รวมกัน (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2560) โดยที่ผู้ที่ดำรงบทบาทหน้าที่ทั้งเป็นลูกและบิดามารดาต้องออกไปทำงานมากขึ้น เกิดการพึ่งพิงกันระหว่างผู้สูงอายุรุ่นลูกรุ่นหลานมากขึ้น เช่น วัยรุ่นต้องอยู่กับผู้สูงอายุมากขึ้น (สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย, 2556) แต่อาจทำให้ความสัมพันธ์หรือการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างบิดามารดาและลูกลดลง จึงทำให้นักเรียนไม่รับรู้อาชีพของบิดาและมารดา และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการที่กลุ่มตัวอย่างที่รับรู้และไม่รับรู้อาชีพของบิดาและมารดามีคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิตแตกต่างกัน

ผลการศึกษาที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนความแข็งแกร่งในชีวิตองค์ประกอบด้าน I have สูงที่สุด (Mean = 4.20, SD = .18) ในองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน อาจเป็นไปได้ว่านักเรียนกลุ่มนี้รับรู้ว่ายู่ในครอบครัวที่มีรายได้เพียงพอ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 93.8 (ตารางที่ 1) นักเรียนรับรู้ว่ายู่ในครอบครัวที่มีรายได้เพียงพอ และอาจจะอยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะบรรยากาศในครอบครัวซึ่งมีอิทธิพลต่อความแข็งแกร่งในชีวิตของวัยรุ่นในทางบวก (พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ, 2554; มะลิวรรณ วงษ์จันทร์ และคณะ, 2558) นอกจากนี้การรับรู้ว่า

ตนอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้เพียงพอจะทำให้ให้นักเรียนรับรู้ว่ามีแหล่งสนับสนุนด้านการเงิน ด้านการศึกษาและการดำรงชีพ ดังเช่นผลการศึกษาด้าน I have ข้อ ฉันมีบุคคลหรือแหล่งที่ให้การดูแลฉันเรื่องสวัสดิการและความปลอดภัย และฉันมีบุคคลหรือแหล่งที่ให้การดูแลฉันเรื่องสุขภาพและการศึกษา มีคะแนนอยู่ในระดับสูง (Mean = 4.12, SD = .75; Mean = 4.02, SD = .78 ตามลำดับ) ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของขวัญจิต มหาทิตติคุณ, วิณา คั่นฉ่อง, และพิเชษฐ สุวรรณจินดา (2559) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นภาคใต้ ที่มีปัจจัยด้านการสนับสนุนของครอบครัวมากที่สุด

สำหรับองค์ประกอบที่นักเรียนมีคะแนนรองลงมา คือ I am (Mean = 4.13, SD = .13) ซึ่งหมายถึงความเข้มแข็งภายในจิตใจของนักเรียนแต่ละคน เช่น การมีความภาคภูมิใจในตนเอง การรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำ อาจเป็นไปได้ว่า นักเรียน มีความภาคภูมิใจในตนเอง จากผลการศึกษา ข้อ ฉันมีความภาคภูมิใจในตนมีคะแนนอยู่ในระดับสูง (Mean = 4.12, SD = .72) ทำให้นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง มีแนวโน้มที่จะมีความแข็งแกร่งในชีวิตสูง (สุวิณี ภารา, 2555; Mehrotra & Chaddha, 2013) อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนองค์ประกอบด้าน I can น้อยที่สุด (Mean = 3.98, SD = .13) อาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 66.3 เป็นวัยรุ่นตอนต้น (10-13 ปี) ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการเรียนรู้ปัญหา การปรับตัวจาก

สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คาดคิดและไม่คาดคิด ซึ่งโดยทั่วไปวัยรุ่นจะมีความมั่นใจในตัวเองค่อนข้างสูง แต่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและการปรับตัวด้านจิตสังคมในระดับต่ำ (นงคัลักษณ์ วิชัยรัมย์, จินห์จุฑา ชัยเสนา ดาลาส, ชนิดา แนนเกษร, และเวทิส ประทุมศรี, 2559) จึงอาจเป็นไปได้ว่า นักเรียน มีปัจจัยด้านทักษะในการจัดการกับปัญหาและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลน้อย เนื่องจากการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ต้องอาศัยเวลาและความสามารถของแต่ละบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เหมาะสม จึงทำให้คะแนนองค์ประกอบ ด้าน I can ต่ำกว่าคะแนนองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. นักเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ตอนล่าง มีองค์ประกอบความแข็งแกร่งในชีวิตด้าน I can น้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการกับปัญหาที่วัยรุ่นเผชิญ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และปัจจัยทำนายความแข็งแกร่งในชีวิตนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ตอนล่าง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้และขอขอบคุณ อาจารย์นราธิป จินดาพิทักษ์ที่ช่วยเหลือด้านสำนวนภาษาที่สำคัญคือ ขอขอบคุณนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างและอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิต มหากิตติคุณ, วิณา คันฉ่อง, และพิเชษฐ์ สุวรรณจินดา. (2559). ความสุขของนักเรียนวัยรุ่น. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 36(1), 87-97.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2556). การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 9(1), 95-125.
- ชัยญักษ์ สิริชชนราโรจน์, สกล วรเจริญศรี และปริญา มีสุข. (2560). ความภาคภูมิใจในตนเองและความหย่นตัวของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 512-529.
- นาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร. (2559). ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการฟื้นฟูพลังของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(1), 253-263.
- นันทนพ เข้มเพชร. (2561). ความสามารถในการปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(2), 186-199.
- นิรมล สุวรรณโคตร, อัจฉรา วัฒนารงค์, และนิภา ศรีไพโรจน์. (2555). การปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 7(2), 134-141.

นงคัลลักษณ์ วิชัยรัมย์, จินห์จุฑา ชัยเสนา คาลาส, ชนัดดา แนนเกษร, และเวทิส ประทุมศรี. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวด้านจิตสังคมและการมองโลกทางบวกกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่น. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 26(2), 65-75.

บังอร เทพเทียน, ปรีดา ตาสี, ปิยฉัตร ตระกูลวงษ์, และสุภัทรา อินทร์ไพบูลย์. (2551). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับครอบครัวเข้มแข็ง. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา*, 6(2), 25-38.

พัชรินทร์ นินทจันทร์, ทศนา ทวีคุณ, จริยา วิทยะศุภกร, และพิศสมัย อรทัย. (2554). ความแข็งแกร่งในชีวิตและความเครียดของนักศึกษาพยาบาลโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 25(1), 1-13.

พัชรินทร์ นินทจันทร์, วรวิรัตน์ ถาน้อย, โสภณ แสงอ่อน, มาณวิภา พัฒนมาศ, และช่อทิพย์ อินทรักษา. (2560). ปัจจัยทำนายความแข็งแกร่งในชีวิตในวัยรุ่นกลุ่มด้อยโอกาส. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 31(1), 13-28.

พัชรินทร์ นินทจันทร์, ศรีสุดา วนาลีสิน, ลัดดา แสนสีหา, ขวัญพนมพร ธรรมไทย, และพิศสมัย อรทัย. (2554). ความแข็งแกร่งในชีวิตและพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไทย. *รามาธิบดีพยาบาลสาร*, 17(3), 430-443.

พัชรินทร์ นินทจันทร์, โสภณ แสงอ่อน, และทศนา ทวีคุณ. (2555). *โปรแกรมการสร้าง ความแข็งแกร่งในชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: จุฑทอง.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชญานนท์ งามเฉลี่ย และวดี อัมรักเลิศ. (2556). พัฒนาการทางด้านจิตใจและสังคมในวัยรุ่น. ใน พิชญานนท์ งามเฉลี่ย, วดี อัมรักเลิศ, และธารทิพย์ แสงสุวรรณ (บรรณาธิการ), *การดูแลสุขภาพสำหรับ 3 รุ่นอายุ: วัยรุ่น ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ* (หน้า 13-28). สงขลา: บัณฑิตปริณิต.

พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2560). ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนไปอย่างไรในกว่า 20 ปีที่ผ่านมา. *จดหมายข่าวประชากรและการพัฒนา*, 37(4), 6-7. สืบค้นจาก <http://www.newsletter.ipsr.mahidol.ac.th>

เพ็ญประภา สุธรรมมา และมยุรฉัตร กันยะมี. (2557). ความรุนแรงต่อผู้รักร่วมเพศ: ความท้าทายสำหรับพยาบาลสาธารณสุข. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 6(1), 247-257.

มะลิวรรณ วงษ์จันทร์, พัทธรินทร์ นินทจันทร์, และโสภณ แสงอ่อน. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความแข็งแกร่งในชีวิตในวัยรุ่น. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 29(1), 57-75.

มรรยา ภูมิวิทย์. (2548). *การจัดการความเครียดเพื่อสร้างเสริมสุขภาพจิต*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รศวันต์ อาริมิตร. (2555). พัฒนาการด้านจิตใจและสังคมของวัยรุ่น. ใน วิโรจน์ อารีกุล, ศิริไชย หงษ์สงวนศรี, สุริยเดว ทรีปาตี, บุญยิ่ง มานะบริบูรณ์, รศวันต์ อาริมิตร, จิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์, และคณะ (บรรณาธิการ),

- พัฒนาการและการเจริญเติบโตของวัยรุ่น (หน้า 19-22). กรุงเทพมหานคร: เอ-พลัส พริน.
- ศัลยณัฏฐา กิตติพันธุ์เสนา, สุภาณี สนธิรัตน์, และ ทิพย์วัลย์ สุรินยา. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดา กับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนระดับช่วงชั้น ที่ 4. *วารสารจิตพยาบาลสาร*, 15(1), 36-46.
- สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย. (2556). ครอบครัวไทยในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสู่อาเซียน. *จดหมายข่าวครอบครัวศึกษา*, ฉบับพิเศษ, 17-23. สืบค้นจาก <http://www.thaifamilystudy.com>
- สุวิณี ภารา. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแข็งแกร่งในชีวิตของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา จิตวิทยาพัฒนาการ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Grotberg, E. H. (1995). *A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit*. The Hague: The Bernard van Leer Foundation.
- Mehrotra, S., & Chaddha, U. (2013). A correlational study of protective factors, resilience and self esteem in pre medical dropouts. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 9(2), 103-106.
- Howella, K. H. & Miller-Graff, L. E. (2014). Protective factors associated with resilient functioning in young adulthood after childhood exposure to violence. *Child Abuse & Neglect*, 38, 1985-1994.
- Narayanan, A. & Abeer, M. (2011). Islamic worldview, religious personality and resilience among Muslim adolescent students in India. *Europe's Journal of Psychology*, 7(4), 716-738.